

*De traditioneel Japanse lekkernij die je kunt eten
alvorens je op je kamer Nederlandse pulp-tv streamt*

MAAR TOEPS, WAAROM GA JE NIET IN JAPAN WÓNEN DAN?

Waarom ik niet gewoon in Japan ging wonen. Die vraag kreeg ik iedere keer als ik voor drie maanden naar Japan vertrok, maar ook elke keer als ik terugkwam en me na luttele uren alweer ergerde aan mijn luide landgenoten in de stiltecoupé. En steeds weer antwoordde ik: 'Ja, lastig...'

Natuurlijk had ik vaak genoeg informatie opgezocht. *Self-sponsored visa heeft Japan eigenlijk niet*, las ik dan altijd op fora en sociale media. *Om in Japan te kunnen wonen, heb je vrijwel altijd een ander nodig die je uitnodigt en je inkomen garandeert. Je beste kans is een baan zoeken.*

Nu is het nog niet zo eenvoudig om een baan te vinden in het Japanse bedrijfsleven. Zeker als je, zoals ik, slechts steenkolenjapans spreekt. Je beste optie is dan het JET-programma (voluit: The Japan Exchange and Teaching Programme), waarmee je leraar Engels wordt. Of beter gezegd, assistent-leraar Engels. Je mag woordjes zeggen en gesprekjes oefenen en/of

onderwerp van spot zijn van zo'n dertig Japanse blagen. En dat voor zo'n vier dagen per week. Vind je wél een baan bij een Japanse firma, dan zit je al gauw aan een fulltime dienstverband, met daarbovenop nog overwerk en semiverplichte teamuitjes.

En weet je, ik was best tevreden met mijn leven. Oké, ik stoorde me aan luidruchtige Hollanders, de smerige publieke ruimte en het gebrek aan 24-uurs *convenience stores*, fancy treinen, schone openbare toiletten en goddelijke ramen (de noedels, niet de vensters – die zijn in Japan vaak maar klein en ondoorzichtig), maar met mijn werk was ik bijvoorbeeld heel content.

Ik had sinds mijn autismediagnose zodanig geschaafd en gezocht, dat ik na een aantal onafgemaakte studies en autistische burn-outs eindelijk gelukkig was als websitebouwer, fotograaf en webshopeigenaar. Het grootste gedeelte van mijn werk kon thuis. Alleen de fotografie niet, maar daarmee kon ik dan juist weer mijn sociale contacten invullen. Sinds mijn boek *Maar je ziet er helemaal niet autistisch uit* in april 2019 uitkwam, gaf ik lezingen en niet veel later kreeg ik zelfs royalty's.

Dus één ding wist ik zeker: ik ging géén leraar Engels worden.

Ho, stop, wacht. Zei je nou dat je voor drie maanden naar Japan vertrok? Maar waarom dan?

Laten we bij het begin beginnen. In het voorjaar van 2008, ik was toen 23, woonde mijn vriendin Maan tijdelijk in Japan. Ze verbleef daar zo'n twee maanden en deed er eigenlijk niks. Of alles – het is maar hoe je het bekijkt. Ze had een kamer gehuurd via Sakura House, de grootste verhuurder voor buitenlanders in Tokio, in de populaire wijk Harajuku. Ze bezocht toeristische trekpleisters en musea, en als model deed ze zo nu en dan fotoshoots met fotografen die ze via internet had leren kennen. Niet betaald, al hield ze er vaak een heerlijke sushi-lunch aan over. Ze shopte een nieuwe garderobe voor zichzelf en stuurde regelmatig Lolita-jurken naar Japan-enthousiastelingen in Nederland. Maar werken deed ze er dus niet – dat had ook niet gemogen zonder visum.

Ik was een beginnende maar ambitieuze fotograaf, net gestopt met mijn studie aan kunstacademie St. Joost (ze vonden me daar te commercieel, 'te fashion' – ik vond ze daar te artsy) en ik kwam net uit een langdurige relatie, toen Maan vroeg of ik naar Tokio wilde komen. Ik was nog nooit zo ver van huis geweest – mijn verste vliegvakantie tot dan toe was een tripje naar Corfu, Griekenland, met mijn moeder. Ik had geen flauw idee wat ik in Japan zou aantreffen, behalve dan Tokyo Disneyland, een pretpark dat al een tijdje op mijn bucketlist stond. Maan kende ik eigenlijk nog helemaal niet zo goed; ik had haar leren kennen via een gemeenschappelijke vriend en een paar keer foto's van haar gemaakt. Maar ik had niks te doen en niks om naar uit te kijken. Ik wilde weg uit het huis waar mijn ex woonde én ik had net een belastingteruggave gehad. Dus ik kocht een ticket en ging.

Mijn aankomst verliep niet zo soepel als we gepland hadden. Het is nu misschien onvoorstelbaar, maar in 2008 hadden de meeste Nederlanders een baksteenmobieltje en de meeste Japanners een klaptелефoon. Die twee soorten telefoons gebruikten niet dezelfde bandbreedte, waardoor je met je westerse mobieltje niks kon op een Japans netwerk. Daarom hadden we van tevoren afgesproken waar Maan me zou ophalen: op station Shinagawa¹. Ik moest zelf naar dat station reizen met de Narita Express, een snelle trein van en naar de luchthaven. Maar ik had een fout gemaakt.

In het vliegtuig krijg je vlak voor de landing een formuliertje om in te vullen, met daarop vragen als: *Bent u een terrorist?* en *Heeft u drugs bij u?* Een formaliteit, dacht ik. Wie vult er nou ooit 'ja' in op zulke vragen? Zó stom was ik dus ook niet, maar op de vraag wat mijn verblijfadres was, antwoordde ik nonchalant 'bij een vriendin'. Dat vonden de Japanse immigratie-agenten echter geen toereikend antwoord, dus ik moest mee een kamertje in. Oeps.

In het kamertje, een soort wachtkamer, zaten een aantal andere mensen. Eén man herinner ik me nog goed. Hij had een speelgoedpiano bij zich waarop hij ongecontroleerd aan het pingelen was, en was duidelijk niet helemaal met zijn hoofd in deze wereld. Waar ben ik in hemelsnaam beland? vroeg ik mezelf af.

Na lang wachten en een boel moeizame communicatie (Japanners spreken vaak vrij slecht Engels, zelfs als ze op een internationale luchthaven werken), wisten de

1. Shinagawaar? Zie de kaarten op de binnenzijdes van het omslag.

immigratie-agenten Maan op te zoeken in het computersysteem. Zij had bij aankomst wél netjes haar adres ingevuld, dus dat adres konden ze nu ook bij mijn naam noteren. Ik mocht gaan.

Intussen was de trein die ik zou nemen natuurlijk allang vertrokken. Normaal gesproken zou ik Maan gebeld of ge-sms't hebben, maar dat kon nu niet. Ik besloot maar gewoon in de eerstvolgende trein die de juiste kant op ging te stappen. In plaats van in de Narita Express zat ik nu in een lokaal boemeltje. Een Japanse dame sprak me aan, en maakte me duidelijk dat ik mijn tas, die ik voor me op de grond had gezet, in het bagagerek moest leggen of onder de banken moest schuiven. Mijn eerste gedachte was: waar bemoeit dit mens zich mee? Maar toen er een station later een hele horde mensen in zakelijk grijs de coupé binnenkwam, leerde ik mijn lesje. De mevrouw had gelijk, en ik was die stomme, koppige, arrogante Hollander.

Twee uur later dan gepland kwam ik aan op het station waar ik met Maan had afgesproken. Ik had me er al op ingesteld dat ik een internetcafé moest zoeken om haar een berichtje via DeviantArt te sturen (DeviantArt is een platform voor creatieven, een beetje de voorloper van Tumblr – ja, zo lang geleden is het), maar tot mijn grote opluchting zag ik dat Maan en haar vriend Bob al die tijd op me hadden zitten wachten. 'Je zal wel honger hebben,' zeiden ze. 'Laten we een crêpe halen.'

Met z'n drietjes pakten we de trein van Shinagawa naar Harajuku. Vanaf daar liepen we naar de crêpekraam, of beter gezegd, naar een van de vele crêpekramen die de wijk Harajuku rijk is. De zoete stalletjes doen denken aan huisjes

op een kerstmarkt, en erin staan een of twee jobstudenten aan de lopende band verse crêpes te bakken alsof je in Parijs bent. Maar waar je in Parijs meestal de keuze hebt uit suiker, slagroom of Nutella, kun je bij Harajuku-crêpes kiezen uit zo'n vijftig verschillende toppings, variërend van schepijs tot sla met tonijnsalade. (Nog nooit geprobeerd, sommige dingen gaan gewoon te ver.) In de vitrine van de kraam staan alle crêpes tot in detail nagemaakt van wax; zo komt zelfs de grootste autist-toerist niet voor verrassingen te staan. De versgebakken crêpes worden tot een perfecte *cone* gerold en gewikkeld in een pastelroze papiertje. Die dingen zijn trouwens gigantisch; je hebt tot het avondeten gegarandeerd geen honger meer.

Vroeger legde ik Harajuku nog weleens uit aan de hand van Gwen Stefani's songs 'Harajuku Girls' en 'What You Waiting For'. Maar toen ik een paar jaar geleden een verhaal voor *CosmoGir!* maakte over Japanse mode, en daarbij Stefani's hits aanhaalde, kreeg ik van veel jonge meiden een berg vraagtekens terug. Zij luisterden nog naar K3-met-Kathleen toen Gwen een ding was. Dus vergeet Gwen Stefani, want hier is mijn eigen uitleg: Harajuku is de straatmodehotspot van jong Japan. Verschillende stijlen en subculturen komen er samen, en in het weekend paraderen er uitgedoste influencers rond – zelfs toen influencers nog geen ding waren en je moest hopen op een enthousiaste straatfotograaf die je in straatmodemagazine *Fruits* kon doen belanden.

Een van Harajuku's befaamde stijlen is Decora. Om je een beeld te geven van hoe dat eruitziet: denk aan de Claire's, die

winkel met haarspeldjes, kettinkjes en andere frutsels waar twaalfjarigen het liefst al hun kleedgeld spenderen. Gooi een mandje vol, echt goed vol, en doe dat dan allemaal tegelijk in je haar. In barbiekleuren, of alsof je door een zak Skittles bent gerold. Je outfit is al net zo kleurrijk en druk. Hand in hand, oog in oog, alle kleuren van de regenboog.

Dan is er natuurlijk Lolita. Deze stijl is te herkennen aan de poppige jurkjes en kousen, versierd met strikjes, franjes en/of prints van taartjes, beertjes of iets anders zoets. Er is ook een duistere variant, Gothic Lolita, met dezelfde jurkjes en kousen en strikjes, maar dan in het zwart. In tegenstelling tot wat sommige mensen in het Westen denken, is Lolita niet seksueel van aard. De meiden die het dragen vinden het gewoon leuk om volledig opgetuigd een kop thee met gelijkgestemden te drinken. Het lijken mij persoonlijk vooral een hoop prikkel, maar goed, ieder z'n ding.

Zowel Decora als Lolita zou je kunnen omschrijven als *kawaii*, het Japanse woord dat grofweg 'schattig' betekent. Harajuku is een mekka voor *kawaii*-liefhebbers, maar je vindt er ook vintage en punk. Er zijn tegenwoordig hele Instagram-accounts gewijd aan Harajuku-straatmode, en terecht. Iedereen is zo kleurrijk, zo bijzonder. Er is zoveel aandacht besteed aan de details, en er is zoveel ruimte voor mensen die anders zijn. Misschien dacht je bij Japan vooral aan de *salarymen*, de loonslaven in pak. Misschien zie je schoolkinderen in uniform voor je, of een trein vol zwijgzame mensen met mondkapjes. Je hebt geen ongelijk. Die scènes zijn er ook. Maar in die trein kan dan plots een blauwharige rockster staan in een outfit die catwalkwaardig is, en niemand kijkt ervan op of om.

Of nou ja, niemand... Ik keek mijn ogen uit. De mensen waren zo anders dan ik kende. En niet eens alleen de Harajuku girls: verkoopsters kirden met hun hoge stemmetjes 'irasshaimaseeeee!' Supermarktmedewerkers bleven hun Japanse teksten op ons afvuren, zelfs als duidelijk was dat we er niets van begrepen. Stationspersoneel was zo ontzettend vriendelijk en behulpzaam, en ook de mensen op straat liepen regelmatig een eind mee om ons de weg te wijzen.

Na het eten van onze crêpes liepen we door naar Maans kamer. Hoewel ze een kamer huurde in het bruisende Harajuku, was het in haar straatje bijna sereen. Deze zijstraat van dé Harajuku Street had een rust over zich die je soms terugziet in anime, waar een zonnestraal beweegt over een klein bloementuintje, of de bovengrondse elektriciteitsdraden op de grond aftekent. Waar een minivrachtwagentje met een muziekje door de straten rijdt om het oud papier en karton op te halen, dat netjes bijeengebonden voor de deuren ligt. Waar we regelmatig vergaten de voordeur op slot te doen, maar dat gaf niks, want Japan is ontzettend veilig. Dit straatje was zo heerlijk, zo rustig... En als je dan de hoek om liep, bam: het hele circus.

We ploften op bed en keken *Puberruil*, een programma van de publieke omroep waarin twee tieners van gezin ruilden. Bekenden van Maan deden eraan mee, vandaar. Het was voor mij zo'n eyeopener. Niet *Puberruil*, maar dat je naar Tokio kunt gaan, een pannenkoek met ijs kunt halen, en dan op je kamer gewoon Nederlandse pulp-tv kunt streamen. Zelfs in 2008 kon dat.

Nu is Maan sowieso een heel relaxed persoon. Iemand die gewoon doet, die geen torenhoge verwachtingen heeft, of een totaal dichtgetimmerd vakantieplan. Ik wilde één ding graag doen, namelijk naar Tokyo Disneyland. Verder bezochten we musea, aten we sushi en kocht ik kleding en een berg kawaii accessoires. We hebben een middag foto's gemaakt en we keken de film *Enchanted*. Ik ben zelf nogal een piekerhoofd, maar ik zag hier iets wat me tot op de dag van vandaag inspireert. Dit kán gewoon. Dit mág gewoon. Ook al mis je je trein, ook al gaan er dingen fout, of doe je een dag even lekker helemaal niks omdat je moe bent.

Na dat eerste bezoek in 2008 en mijn abrupte vertrek van de kunstacademie had mijn carrière als modiefotograaf een vlucht genomen. Ik leerde steeds meer stylisten, visagisten en artdirectors kennen, vond een agentschap, en ongeveer een jaar later verschenen mijn foto's in meidenbladen en winkels.

Ik had een haat-liefdeverhouding met fotografie. De dag na een fotoshoot had ik steevast gigantische hoofdpijn, omdat de stress me te veel was. Het gebeurde regelmatig dat een teamlid over me heen walste, of dat ik heel erg moest vechten om te zorgen dat dat niet gebeurde. Soms kwamen de foto's er niet uit zoals ik in mijn hoofd had, wat me vervolgens doodsbang maakte om ze bij de klant in te leveren. Maar als het allemaal lukte, en de foto's hingen levensgroot in de etalage, dan was ik apetrots.

Voor de bladen fotograferen in Japan was al sinds die eerste keer dat ik er met Maan was een droom. Dus in 2009 vertrok ik met een heel team naar Tokio, om fotoshoots voor diverse Nederlandse meiden- en damesbladen te gaan doen. Het was mijn droom, maar het werd een nachtmerrie. De styliste en visagiste, die aanvankelijk graag mee wilden, hadden ineens bedacht dat er ook nog geld verdiend moest worden. Ze regelden opdracht na opdracht, waardoor we op een gegeven moment zeven shoots in tien dagen moesten doen. Dit was nooit mijn plan: ik wilde gewoon toffe beelden maken.

In deze overambitieuze planning was er weinig ruimte voor speling. Door onze gebrekkige kennis van de Japanse taal en cultuur ging er een hoop mis. Een model met wie we twee dagen wilden fotograferen, stond door een miscommunicatie ingepland voor maar één dag, waarna ik hemel en aarde moest bewegen bij het Japanse modellenbureau. Locaties waar we wilden schieten waren niet beschikbaar. Onze styliste deelde mijn liefde voor Japan niet en mopperde de hele dag; ze vond het eten vies en de mensen stom. Ook was er iets misgegaan met het boeken van onze hotelkamers, waardoor ik met Maan, die mee was als mijn assistente, één bed moest delen – iets wat mijn nachtrust niet ten goede kwam. Het model dat we uit Nederland hadden meegenomen kreeg een ontstoken oog, wat onze planning nog verder in de war schopte, en met de resultaten van een van de shoots waren we zelf zó ontevreden, dat we die opnieuw wilden doen.

Het merendeel van de shoots werd afgekeurd. Die voor *CosmoGirl!*, die we de dag voor vertrek opnieuw hadden

geschoten, werd wel gepubliceerd, maar alsnog was de fashion director boos op me: ik had gedurende de trip erg weinig gecommuniceerd.

Opdrachtgevers zien graag tussendoor wat je aan het doet bent, zodat ze nog wat kunnen aansturen. Maar de visagiste en styliste hadden mij verboden te vertellen dat de eerste shoot mislukt was, omdat ze bang waren dat dat niet professioneel zou overkomen. Ikzelf wilde liever open kaart spelen, maar ik wist dat ik vaak juist te direct gevonden werd. Ook hadden zij meer ervaring in deze industrie, dus tegen beter weten in luisterde ik. Bij thuiskomst bleek dat ze nog een reden hadden om mij het zwijgen op te leggen: zo konden ze een versie van het gebeurde vertellen waarin zij er als twee engeltjes uitkwamen. Alles was mijn schuld, en ik lag eruit bij *CosmoGirl!*, een van mijn favoriete opdrachtgevers.

Ondanks de afgekeurde series moest ik de modellen en mijn assistent Maan natuurlijk wel gewoon betalen – deze trip liet me dus met verlies achter. Ik heb me lang afgevraagd hoe ik me zo heb kunnen laten manipuleren, hoe ik in dit ramp-scenario terecht was gekomen. Iets meer dan een jaar later kreeg ik mijn autismediagnose.

Als ik nu terugdenk, is het bizar hoe snel het allemaal ging; een jaar nadat ik als beginnend fotograaf Maan opzocht, schoot ik voor de bladen. Talent voor fotografie is leuk, maar een intensieve carrière in een wereld vol valse modewezens, immense verwachtingen, strakke deadlines, planningen die steeds veranderen en bladen en merken die komen en gaan alsof het niets is, gecombineerd met mijn nog niet gediagnosticeerde

autisme, zorgde ervoor dat ik in deze periode non-stop stijf stond van de stress.

Een aantal maanden na de mislukte fotoreis ging ik voor een paar dagen terug naar Japan, om de slechte herinneringen te overschrijven met betere. Ik wilde niet dat Japan in mijn hoofd voor eeuwig gekoppeld zou blijven aan de stress en ellende van die ene trip. Dus ik ging naar Disneyland, ontmoette Japanse modemens en kocht Harajuku leeg. Ik hield nog steeds van Japan, dat kon niemand me afnemen.

Voor mij bestond Tokio de eerste jaren dat ik er kwam voornamelijk uit de driehoek Harajuku, Shibuya en Shinjuku. Deze drie wijken liggen naast elkaar in het westelijke deel van centraal Tokio – je kunt in principe gaan lopen. Zoals ik eerder al vertelde is Harajuku de wijk van straatmode en kawaii. Shibuya, dat ernaast ligt, heb je misschien weleens op tv gezien. Het kruispunt met de zebrapaden die elkaar kruisen en de stoplichten die allemaal tegelijk op groen springen, is de meest iconische (en enigszins overgebruikte) verbeelding van een bruisende metropool. In Shibuya vind je een druk station waar veel trein- en metrolijnen samenkomen, hoge gebouwen en veel winkels, restaurants en bars. Ook Shinjuku is zo'n knooppunt. Het station van Shinjuku is een van de drukste ter wereld en ziet dagelijks zo'n drieënhalf miljoen reizigers. Behalve winkels, restaurants, hotels en bars vind je hier ook nog een berg overheids- en kantoorgebouwen. Maar tussen de wirwar

aan gebouwen is er ook rust, in de vorm van Shinjuku Gyoen National Garden in Shinjuku, en Yoyogi Park, dat precies tussen Harajuku, Shibuya en Shinjuku in ligt. Meer had ik in mijn eerste jaren niet nodig.

Als ik toch ergens anders naartoe ging, naar Akihabara bijvoorbeeld (dat is de elektronikawijk, en ik ontdekte pas jaren later dat je dingen als printers en waterkokers ook gewoon veel dichterbij kunt kopen), reisde ik enkel met de befaamde cirkellijn die op kaarten, borden en op de trein zelf met een grasgroene kleur wordt aangeduid: de Yamanote-lijn. Omdat ik die kende, en omdat die in een rondje rijdt en het dus vrijwel onmogelijk is ermee te verdwalen. De dertien metrolijnen, zeven private railvervoerders en elf andere lijnen van JR East negeerde ik volledig. Alleen als ik naar Tokyo Disneyland ging, pakte ik een andere trein – maar dan nog reisde ik tot Tokyo Station met de Yamanote, al was een halve cirkel door de stad helemaal niet het snelst.

Op de laatste dag van 2011 vertrok ik voor het eerst voor een langere tijd naar Tokio. Een hele maand. Even daarvoor had ik besloten de werkrelatie met mijn agente te beëindigen en mijn fotografiecarrière tijdelijk te pauzeren. Hoewel ik net een grote klus voor een ondergoedmerk had gedaan waarvan ik de reis naar Japan ruimschoots kon betalen, was die shoot ook de druppel: zoveel stress wilde ik nooit meer. Ik dacht terug aan mijn bezoek aan Maan in Tokio, in 2008. De rust die

ik daar toen ervaarde, wilde ik weer. Dus ik ging naar Japan, met een aardig idee van wat ik níét wilde, en geen flauw benul van wat ik wél wilde. Ik zou wel zien.

De eerste week was ik samen met mijn toenmalige vriend Mark. We spendeerden oud en nieuw in het vliegtuig, en de eerste paar dagen van 2012 verbleven we in het crappy Sakura Hotel, een goedkoop hotel met backpacker-vibes van hetzelfde bedrijf dat kamers en appartementen verhuurt onder de naam Sakura House. Ik was er destijds heilig van overtuigd dat ze in Japan geen normale hotels hadden, in ieder geval niet in de prijsklasse die ik op het oog had. Mark vond dit maar moeilijk te geloven, en natuurlijk had hij gelijk: die waren er heus wel. Maar ik kende ze niet, dus ze bestonden niet.

Na een paar dagen verhuisden we naar een Sakura House-appartement in Harajuku. Exact hetzelfde appartement als waar Maan enkele jaren eerder verbleef. Het liefst wilde ik direct naar het appartement, maar vanwege nieuwjaar was Sakura House gesloten, en zo kon ik pas een paar dagen later de sleutel ophalen bij het hoofdkantoor in Shinjuku.

Het kantoor was een mufte verdieping in een bedrijvenverzamelgebouw, met vloerbedekking, tl-verlichting, een hoop bureaus, foto's van toeristische bestemmingen en groepsuitjes aan de muur en een mix van Japanse en internationale medewerkers, allemaal in een witte polo met het bedrijfslogo erop. Bij een van hen schoof ik aan een bureautje en tekende ik alle vijfhonderdmiljoen contracten. Huisregels, internetregels, iets over de borg, iets over waar je wel of niet je fiets mag parkeren, de huisvuikalender, het

ontvangstbewijs van de huissleutel en natuurlijk de kwitantie. Duizend eurootjes in cash graag, de pinautomaat is om de hoek. Mijn *past self* kan je adviseren om voordat je op vakantie gaat altijd eerst even te checken of je pinnen in het buitenland wel hebt aangezet, en wat de dagelijkse limiet daarvan is.

Een uur later waren Mark en ik dan eindelijk onderweg naar het huis, of beter gezegd, de kamer in het huis. Ik zou hier de rest van de maand spenderen, Mark de resterende paar dagen voordat hij terug naar Nederland zou vliegen. Ik was er natuurlijk al eens eerder geweest, maar Mark wist niet wat hem overkwam. 'Ik dacht, na al die papieren die je daarnet moest tekenen, dat dit wel een heel luxe appartement moest zijn...' zei hij, enigszins in shock. We stonden in een traditioneel Japans houten huis, vrij donker vanbinnen, met een gemeenschappelijke woonkamer met een plakkerige parketvloer, een afgeragde bank, drie beduimelde reisgidsen in de boekenkast en een keuken die uitpuilde van de potten en pannen, maar waar vooral de toaster werd gebruikt. Er hing een merkwaardige geur, een mix van vocht en hout, die ik nu simpelweg zou omschrijven als 'oud Japans huis'. De badkamer had een bad, maar dan wel zo'n oud-Japanse van roestvrij staal, half ingegraven in de grond, en alleen geschikt om met opgevouwen benen in te zitten. De rest van de ruimte was betegeld met kleine, blauwe tegeltjes.

Mijn kamer was boven, de trap op. Als je niet uitkeek, had je hier inmiddels al drie keer je hoofd gestoten. Het was een tatamikamer, wat inhoudt dat de vloeren zijn belegd met

traditioneel Japanse rijststromatten. Dit zijn rechthoekige vloerplaten van 176 centimeter lang en 88 centimeter breed – althans, in Tokio. In Kyoto hanteren ze weer andere standaarden. De platen zijn stevig als een plank en zo'n vijf centimeter dik. Ze zijn bekleed met rijststro, dat een groenige of beige kleur heeft en een specifieke, licht grassige geur. Tatamimatten veren enigszins mee en ademen, wat ze erg geschikt maakt om met een futon op te slapen.

Voor het raam stonden een klein boekenkastje en een nog kleiner tafeltje met een bureaustoel. In de ingebouwde wandkast lagen twee futons: deze werden overdag opgeborgen en 's nachts neergelegd om op te slapen. Althans, dat moesten wij zelf doen – dit was een soort studentenhuis, geen hotel. Er waren nog twee andere kamers, maar de huurders daarvan waren allebei zelden thuis, dus daar had ik eigenlijk nooit last van.

Ik vond het een heerlijk huis. Vanwege de locatie, midden in Harajuku maar toch rustig, vanwege het zonlicht dat zo prachtig door de schuiframen scheen in de ochtend, en vanwege het gevoel dat zo'n traditionele tatamikamer me gaf. Maar stiekem vond ik het natuurlijk ook gewoon heel veilig om iets te kiezen waar ik al eerder was geweest.

Na de eerste week met Mark, waarin we samen naar Disneyland gingen en zelfs een excursie naar bergstadje Hakone deden, vloog hij terug naar huis en bleef ik zoals gepland achter. Ik raakte vrijwel direct in paniek. Wat moest ik hier nog drie weken doen? Als ik er nu op terugkijk, moet ik lachen. Drie weken, dat is toch peanuts? Maar het was mijn eerste keer zo

lang zonder Mark, ik stond al veel te lang stijf van de stress en ik had natuurlijk ook nog maar net mijn autismediagnose, die ik voor de buitenwereld angstvallig verborgen hield, uit angst door klanten niet serieus genomen te worden.

Hoewel ik eigenlijk rustiger aan wilde doen, en de tijd wilde nemen om eens goed na te denken over mijn toekomst en carrière, vond ik de leegte beangstigend. Om de tijd te vullen, ging ik toch weer fotograferen. Zo vroeg ik een Japans modellenbureau of ze niet nog een model hadden voor wie ik gratis wat foto's kon maken. Ze stuurden me een dertienjarig meisje van het Russische platteland. Ethiek is in de modewereld vaak ver te zoeken, dus als er een magere, blonde tiener is die nog geen drie woorden Engels spreekt, eigenlijk op school moet zitten en een knuffel van haar moeder nodig heeft, dan kun je die gewoon voor je laten werken. (Ik voel me nog steeds een beetje schuldig dat ik hieraan heb meegewerkt. Aan de andere kant: modellenwerk is vaak de enige uitweg voor arme meisjes uit Novosibirsk, en mocht het wat worden met de modellencarrière, dan kan ze plots haar hele familie van een inkomen voorzien.)

Een paar dagen later kreeg ik een mailtje van een bevriende styliste met wie ik in Nederland vaak werkte. Ze vroeg me of ik met haar een klus voor meidenmagazine *Girlz* kon doen. Omdat de deadline nog voor mijn vertrek uit Japan viel, vroeg ik haar of ze naar Japan wilde komen. Logeren kon bij mij. Ze sprong in het vliegtuig en we fotografeerden twee modeseries waar we erg blij mee waren. Blijkt dat het met een ruim opgezette planning en een degelijke voorbereiding wél gewoon allemaal lukt.

Toch deed ik ook iets anders dan fotograferen. Iets wat de volgende jaren een grote rol in mijn leven zou krijgen – al wist ik dat toen nog niet. Heel voorzichtig begon ik het roer over te nemen bij *Fashionmilk*, het online modellenmagazine dat we met een groepje modellen en andere modemensen gestart waren.

Inmiddels denk je misschien: eh, je zegt dat je autistisch bent, maar ik lees hier allemaal impulsieve dingen en fantastische klussen en weet ik wat allemaal, hoe kan dat dan? Nou, allereerst vond ik deze dingen ook gewoon ontzettend moeilijk, en had ik vooraf en na afloop standaard barstende koppijn. Mijn hoofd is erg goed in het vergeten van die ellende, waardoor ik me steeds weer in dingen stort(te) die eigenlijk veel te heftig zijn. Daarbij was in deze periode mijn privéleven een drama, want alle onzekerheid en stress kreeg Mark op z'n bordje.

Verder betekent autisme ook niet dat je helemaal niet met spannende wendingen om kunt gaan, of dat je bij wijze van structuur elke dag precies hetzelfde moet doen. Zolang ik controle heb over de grote lijnen van een situatie, vind ik het vaak prima om impulsief te zijn. Je ziet het ook in het bovenstaande verhaal: ik ga een maand naar Tokio (wild!), maar kies dan wel voor een huis dat ik al ken, in een rustige omgeving. Ik at magnetronmaaltijden van de *convenience store* en zat vrijwel elke dag in de Starbucks. Shoppen deed ik bij H&M en Forever21, want 'daar vind je in Japan

tóch net weer andere dingen' – aldus Toeps uit 2012. Ik vind sociale contacten vaak moeilijk, maar in de hoedanigheid van fotograaf gaat het me beter af, want dan heb ik een rol om te spelen. En een camera om voor mijn gezicht te houden, waardoor ik niet het directe oogcontact heb waar ik slecht tegen kan.

Wil je meer weten over autisme en hoe dat allemaal precies zit? Lees dan vooral mijn eerste boek, *Maar je ziet er helemaal niet autistisch uit*.